

Eskiyeni

ISSN: 1306-6218

e-ISSN: 2636-8536

www.dergipark.org.tr/tr/pub/eskiyeni

Sayı/Issue: 46 (Mart/March 2022)

Yayıncı/Publisher

Anadolu İlahiyat Akademisi adına/
Anatolian Theological Academy on behalf of
Tuncer Namlı **ORCID:** 0000-0003-1230-5568
publisher@anilakademi.com

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor

Nihat Koçak **ORCID:** 0000-0002-8251-4501
Anadolu İlahiyat Akademisi
Anatolian Theological Academy
nihatkck@gmail.com

Editör/Editor

Dr. Abdullah Demir
ORCID: 0000-0001-7825-6573
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
(**ROR ID:** 05ryem72)
İslami İlimler Fakültesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Faculty of Islamic Sciences Ankara/TURKEY
abdemir@ybu.edu.tr

Editör Yardımcısı/Editorial Assistant

Tevfik Aksoy **ORCID:** 0000-0001-9199-5610
tevfik_aksoy@hotmail.com

Editör Yardımcısı/Editorial Assistant

Hümeyra Sevgülü Hacıibrahimoğlu
ORCID: 0000-0001-7841-0665
meyrasvgl@gmail.com

Editör Yardımcısı/Editorial Assistant

Arş. Gör. Firdevs Yıldız
ORCID: 0000-0001-9653-1102
firdevsyildiz@sakarya.edu.tr
(**ROR ID:** 04ttnw109)

Veri Girişi/Data Entry

Abdullah Yasir Can / Fatıma Zehra Selvi

Sosyal Medya/Social Media

Kevser Ünlü

Tasarım/Design

Dilek Özcan / Coşkun Işıkgül
FCR Yayın Reklam
Tel: +90 312.310 08 60

E-Yayın/Electronic Publication

20 Mart/March 2022
<https://dergipark.org.tr/en/pub/eskiyeni>

Basım Tarihi/Date of Publication

30 Mart/March 2022

Basım Yeri/Place of Publication

VADİ GRAFİK Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0 312 395 85

Yönetim Yer /Executive Office

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No: 14/2
Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (+90 312.311 88 00 pbx)
Faks: (+90 312.311 47 89)
e-mail: eskiyenidergi@gmail.com
www.anilakademi.com

Dizinlenme Bilgileri/Indexing

ULAKBİM TR Dizin/Turkish National Database (Kabul/Accepted: 24/10/2019; 2018 Yılı 36. Sayı)
MLA International Bibliography (Kabul/Accepted: 16/06/2020; 2020 Yılı 41. Sayı)
EBSCO - Central & Eastern European Academic Source (CEEAS) (Başlangıç: 08.02.2021 43. Sayı)
CEEOL: Central and Eastern European Online Library (Indexing Start: 01/01/2013 - Sayı/Issue: 26)

EDİTÖRDEN

Şeffaf Hakemlik Modeli: Open Peer Review

Kıymetli Okurlar,

Eskiyeni'nin 46'ncı sayısını sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayının hazırlığı altı ay sürdü (Ekim 2021 – Mart 2022). Dergimize, bilim insanlarından gelen çalışmaların her biri, öncelikle *Eskiyeni*'nin yayın ilkeleri çerçevesinde ön değerlendirmeye tabi tutuldu. Bu ilk aşamada her bir çalışmanın başlık, özet ve anahtar kavramları ile dipnot ve kaynakçası, akademik yazıma ve *İSNAD Atıf Sistemi*'ne uygunluk açısından incelendi. Bu aşamayı geçen çalışmalar, intihal tespit programı ve editör kontrolü ile yayın etiğine uygunluk açısından kontrol edildi. *Eskiyeni*'nin yayın etiği politikasına katkı sağlaması amacıyla her bir makale, Turnitin intihali engelleme programında tarandı. Tarama sonucu %15'ten fazla benzerlik içeren çalışmalar, yazarlarına iade edildi. Ön inceleme ve intihal taraması aşamasını geçen çalışmalar, çift taraflı kör hakemlik sistemi çerçevesinde hakem değerlendirmesine sunuldu. Hakem süreci, editoryal okuma, dil editörü kontrolü ve yayın kurulu değerlendirmesi sonunda 15 makale ve bir kitap incelemesi değerlendirme aşamasını geçerek sizlerle buluştu.

Eskiyeni'nin 46'ncı sayısına Rifat Türkel “Üniversitelerdeki Bilimsel Yayıncılığın Kalite Süreçlerindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme”, Mehmet Akif Ceyhan, “Oryantalistlerin Mâtürîdîlik Algısı: Ulrich Rudolph ve Angelika Brodersen Örneği”, Reyhan Erdoğan Başaran “Nidâ'dan Takiyye'ye: Nusayrî-Alevî İnancında Nidâ ve Takiyye Uygulaması”, Halil İbrahim Şenavcu “Şintoizm'deki Tanrı İnancının Japon Sosyal Yaşamına Etkisi”, Emrullah Kılıç “Değerin Doğasına Dair Üç Mesele: Güç, İrade ve Eylem”, Hüseyin Aydoğan “Plotinos Felsefesinde Sudur ve Hipostaz Sisteminin Düzeni Üzerine”, Mustafa Bilal Öztürk “Eleştirisinin Eleştirisi: Bilgi Tanımı Bağlamında Hüsâm Çelebi'nin Hatibzâde Tenkidi”, Mustafa Salim Güven “İbn Kemâl'in Vücûd Risâlesi'nin Ali Nihad Tarlan Tarafından Yapılan Osmanlıca Tercüme Eşliğinde İncelenmesi”, Muhammed Bedirhan “*el-Müsülü'l-Akliyyetü'l-Eflâtûniyye* isimli Eser Bağlamında Vücûd-Vâcib Özdeşliğinin Kanıtlandırılmasının İncelenmesi”, Sema Dinç ve Ahmet Çakır “Mûsikî Nazariyatı Tarihinin Mühim Bir Siması: Allâme Kutbuddîn Şîrâzî”, Mustafa Tanrıverdi “Tel'în İçerikli Bir Rivayetin Tahlili: Halîfe Mu'tazîd-Billâh Örneği”, Aslan Çıtır “Kur'ân'ın Müheyminliğinde İlâhî Vahiylere Korunmuşluğu Üzerine”, Ali Kaya “Besmele'nin Sûre Muhtevasıyla Yorumu: Ömer Neseî ve Bikâî Örneği”, Bekir Yıldırım “Âhirete Ait Ödül ve Cezaların Kur'ân'da İsim ve Fiil Cümlesiyle İfade Edilmesi” ve Mahmut Ulu “Şeyh Hâmid-i Velî'ye (Somuncu Baba) Atfedilen ve Ondan Bahseden Eserlerdeki Tasavvufî Kavramlar” adlı araştırma makaleleri ile katkı sağladı. Hesna Serra Aksel'in “*Religion in the Age of Digitalization: From New Media to*

Spiritual Machines” adlı kitap incelemesi sayımıza zenginlik katan bir diğere çalışma oldu.

Bu sayımızla birlikte, Yayın Kurulu’muzun 05/02/2022 tarihli toplantısında almış olduğu karar gereğince yayımlanan tüm makalelerin hakem raporlarını da hakem isimlerinizi kapatarak makalelerle birlikte okurların incelemesine açtık. Bunun için dergi web sayfamızda “Hakem Raporları” adıyla yeni bir sayfa oluşturduk: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eskiye 13397>. Aşağıda sunulan listede yer alan makalelerin başlıklarına tıklanarak, hakem sürece raporlarına ulaşılabilmektedir.

1. Üniversitelerdeki Bilimsel Yayıncılığın Kalite Süreçlerindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme | Rifat Türkel
2. Oryantalistlerin Mâtürîdîlik Algısı: Ulrich Rudolph ve Angelika Brodersen Örneği | Mehmet Akif Ceyhan
3. Nidâ’dan Takiyye’ye: Nusayrî-Alevî İnancında Nidâ ve Takiyye Uygulaması | Reyhan Erdoğan Başaran
4. Şintoizm’deki Tanrı İnancının Japon Sosyal Yaşamına Etkisi | Halil İbrahim Şenavcu
5. Değerin Doğasına Dair Üç Mesele: Güç, İrade ve Eylem | Emrullah Kılıç
6. Plotinos Felsefesinde Sudur ve Hipostaz Sisteminin Düzeni Üzerine | Hüseyin Aydoğan
7. Eleştirinin Eleştirisi: Bilgi Tanımı Bağlamında Hüsâm Çelebi’nin Hatibzâde Tenkidi | Mustafa Bilal Öztürk
8. İbn Kemâl’in Vücûd Risâlesi’nin Ali Nihad Tarlan Tarafından Yapılan Osmanlıca Tercüme Eşliğinde İncelenmesi | Mustafa Salim Güven
9. el-Müsülû’l-Akliyyetü’l-Eflâtûniyye İsimli Eser Bağlamında Vücûd-Vâcib Özdeşliğinin Kanıtlarının İncelenmesi | Muhammed Bedirhan
10. Mûsikî Nazariyatı Tarihinin Mühim Bir Siması: Allâme Kutbuddîn Şîrâzî | Sema Dinç/Ahmet Çakır
11. Tel’în İçerikli Bir Rivayetin Tahlili: Halîfe Mu’tazîd-Billâh Örneği | Mustafa Tanrıverdi
12. Kur’ân’ın Müheminliğinde İlâhî Vahiilerin Korunmuşluğu Üzerine | Aslan Çıtır
13. Bismelinin Sûre Muhtevasıyla Yorumu: Ömer Neseî ve Bikâî Örneği | Ali Kaya
14. Âhirete Ait Ödül ve Cezaların Kur’ân’da İsim ve Fiil Cümlesiyle İfade Edilmesi | Bekir Yıldırım
15. Şeyh Hâmid-i Velî’ye (Somuncu Baba) Atfedilen ve Ondan Bahseden Eserlerdeki Tasavvufî Kavramlar | Mahmut Ulu

16. Religion in the Age of Digitalization: From New Media to Spiritual Machines | Hesna Serra Aksel

Hakem raporlarının okurlara açılması, *Eskiyeni* dergisinde hakem sürecinin nasıl işletildiğini ortaya koyması ve göstermesi açısından önemlidir. Bilindiği üzere hakemli dergileri popüler dergilerden ayıran fark, hakem sürecinin işletilmesidir. Hakemli dergilerde genelde çift taraflı kör hakemlik, tek taraflı kör hakemlik ve açık hakemlik sistemlerinden biri kullanılmaktadır. Açık hakemlikte yazar hakemlerin kim olduğunu hakemler de yazarın kimliğini bilmektedir. Çift taraflı kör hakemlik bunun tam tersidir, yazarlar hakemleri; hakemler de yazarı öğrenememektedir. Tek taraflı kör hakemlikte ise hakemler yazarın kimliğini bilmekte; yazar ise hakemleri öğrenememektedir. Bu sistemlerden her birinin güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır.

Ülkemizde en yaygın kullanılan sistem, çift taraflı kör hakemlik sistemidir. Bu sistemde dergi TR Dizin’de taranyorsa hakemlik sistemini usulüne uygun olarak işletip işletmediği ULAKBİM TR Dizin Komitesince kontrol edilmekte ve raporlanmaktadır. Ancak dergi TR Dizin kapsamında değilse hakem sürecini işletip işletmediği denetlenmemektedir. Oysa yayıncı bir üniversite ise ilgili üniversitenin Yayın Komisyonu denetim görevini yerine getirebilir. Yayıncı, kamu kurumu veya kuruluş ise ilgili tüzel kişiliğin denetim kurulu, editoryal sürecin dergi ilke ve politikalarına göre yapılıp yapılmadığını yılda bir kez denetleyebilir. Dergi firma veya şahıs dergisi ise dergi yayın kurulları, editör tarafından yürütülen işlemlerin dergi kriterlerine uygunluğunu denetleyebilir. Tüm bunlar mümkündür ancak ne yazık ki ülkemizde hakemli dergi yayıncılığı, olması gereken düzeyde profesyonelce yürütülememektedir. Bu denetim boşluğu, şaibeli dergi olarak anılan bazı dergilerin ortaya çıkmasına ve hakem sürecini gerçekten işletmeden yayın yapmalarına kapı aralamaktadır. Bu dergilerde kısa sürede makale yayımlanabilmesi, bunları cazip hâle de getirebilmektedir. Oysa dergi kendisini hakemli dergi olarak tanıtsa da gerçekten hakem sürecini işletmiyorsa bu süreçte fark edilebilecek bazı eksik ve hatalar giderilmediği için yayımlanan makalelerde telafisi zor etik ve bilimsel hatalar ortaya çıkmaktadır. Burada buna dair onlarca yaşanmış örnek sayılabilir. Makale, anket ve mülakat gibi tekniklerle yürütüldüğü hâlde araştırmanın ne zaman yapıldığına dair bilgi içermemesi, etik izni olmaması, bir kamu kurumunda yürütülmüşse kurum izninin alınmaması, tez veya bildiri gibi bir çalışmadan üretildiği hâlde etik beyan ifadesinin yer almaması, açık ve bariz alıntılar içerdiği hâlde usulüne uygun kaynak gösteriminde bulunulmaması, literatür değerlendirmesi gerekli olduğu hâlde atlanmış olması vb. farklı eksik ve hatalar sayılabilir. Bunlar ve benzeri durumlar, editoryal sürecin işletilmesi ve en az iki dış bağımsız hakemin incelemesi sonunda tespit edilebilecek ve düzeltilebilecek şekilsel eksik ve kusurlardır. Bir de “araştırma makalesi” türünde yayını için

sunulan çalışmanın özgün olup olmadığı, alana katkısı, kullanılan yöntemin uygunluğu ve yazarın yeterli düzeyde analiz ve değerlendirmelerini içerip içermediği hakemlik sürecinde incelenen asıl konulardır. Tüm bunlar, hakem sürecinin gerçekten işletilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu sürecin yürütücülerinden olan hakemlerin, inceledikleri makalelere görüş, öneri ve eleştirileri ile geliştirmeye dönük katkıları da oldukça önemlidir. Süreci yürüten editörlerin, yazarların çalışmalarını “emanet” olarak görmeleri, gecikme ve aksama olmaksızın editoryal süreci kaliteli şekilde yürütmeleri de gereklidir. Eskiyesi Dergisi Yayın Kurulu; Yazarlar, hakemler, editörler ve yayın kurulu iş birliğinde yürütülen hakemli yayıncılık sürecinin yazarların ve okurların denetimine açılmasının, derginin kalitesini daha da artıracaklarını düşünmektedir. Bu sebeple de bu sayımızdan itibaren yayımlanan tüm makalelerin hakem raporlarını, hakem isimlerini gizleyerek yayımlama kararı almıştır. Şeffaf Hakemlik Modeli (Open Peer Review) olarak bilinen bu sistem yurt dışında yaygınlaşmaya başlamıştır. Reddedilen makalelerin raporları, o makalelerin şu an başka bir dergide işlemde olabileceği düşüncesi ile yayımlanmayacaktır. Yayın Kurulumuz aldığımız bu karara dair yazar, hakem ve okurlardan gelecek geri dönüşlerini dikkatle takip edecektir. İlerleyen süreçte, hakem isimlerin de açıkça yayımlanacağı hakemlik sistemine geçilmesi de değerlendirilecektir.

Bu sayımızın sizlere sunulmasında yoğun çaba ve gayretleri olan başta makale sahibi değerli bilim insanlarına, yayın, danışma ve hakem kurullarımıza, yayın değerlendirme aşamasında yadsınmaz emekleri olan alan editörlerimiz Doç. Dr. Murat Özcan, Doç. Dr. Mehmet Ata Az, Doç. Dr. Mehmet Murat Karakaya, Dr. İshak Tekin, Dr. İlyas Uçar, Dr. Ayşe Uzun, Dr. Hüseyin Şıra, Musa Yanık, Dr. Muhammet Çelik, Dr. Fatma Nur Bedir, Büşra Betül Pınar, Tevfik Aksoy, Fatmanur Dikmen, Esra Erdoğan Şamlıoğlu, Sümeyye Şehide Can, Serkan Çetin, Tuğba Gül, Talha Özdemir, Aslıhan Kuşçuoğlu, İbrahim Emre Şamlıoğlu, Alime Çelik, Ömer Fidanboy, Mustafa Borsbuğa, Muhammed İkbâl Aslan, Gülten Çam, Yusuf Yapıcı, Hümeysra Sevgülü Hacıbrahimioğlu ve Firdevs Yıldız ile Anadolu İlahiyat Akademisi'nin kıymetli yönetici ve çalışanlarına özellikle teşekkür etmek istiyorum. 46'ncı sayımızın sosyal bilimler alanına katkı sağlaması temennisi ile iyi okumalar dilerim.

Dr. Abdullah DEMİR

Editör Ankara Yıldırım Beyazıt Ü. (ROR ID: 05ryem72)

İslami İlimler Fakültesi Ankara/TURKEY abdemir@ybu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7825-6573